

FINLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

Utgiven i Helsingfors den 17 maj 2024

247/2024

Lag

om ändring av lagen om medling i arbetstvister

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om medling i arbetstvister (420/1962) lagens rubrik, den svenska språkdräkten i rubriken för 1 kap. och i 1, 3, 5 och 6 §, rubriken för 2 kap., den svenska språkdräkten i 7 och 8 §, i rubriken för 3 kap., i 9, 9 a, 10 och 11 §, i 12 § 1 mom. och i 13–16 §, 17 § 1 mom. och den svenska språkdräkten i 18 § 1 mom. samt i 19 och 20 §,

av dem den svenska språkdräkten i rubriken för 1 kap. och i 1, 3, 5, 7, 9 och 15 §, 17 § 1 mom och den svenska språkdräkten i 20 § sådana de lyder i lag 354/2009, den svenska språkdräkten i 8 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 354/2009, den svenska språkdräkten i 9 a, 10 och 16 § sådana de lyder i lag 109/2023 och den svenska språkdräkten i 18 § 1 mom. sådant det lyder i lag 609/2018, samt

fogas till 1 §, sådan den lyder i lag 354/2009, en ny rubrik och ett nytt 3 mom., till 3 §, sådan den lyder i lag 354/2009, en ny rubrik, till 5 §, sådan den lyder i lag 354/2009, en ny rubrik, till 6 § en ny rubrik, till 7 §, sådan den lyder i lag 354/2009, en ny rubrik och ett nytt 2 mom., till 8 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 354/2009, en ny rubrik, till lagen nya 8 a–8 c §, till 9 §, sådan den lyder i lag 354/2009, en ny rubrik, till 9 a §, sådan den lyder i lag 109/2023, en ny rubrik, till 10 §, sådan den lyder i lag 109/2023, en ny rubrik, till 11–14 § nya rubriker, till 15 §, sådan den lyder i lag 354/2009, en ny rubrik, till 16 §, sådan den lyder i lag 109/2023, en ny rubrik, till 17 §, sådan den lyder i lagarna 354/2009 och 477/2011, en ny rubrik, till 18 §, sådan den lyder i lagarna 799/1989 och 609/2018, en ny rubrik, till lagen nya 18 a och 18 b §, till 19 § en ny rubrik, till 20 §, sådan den lyder i lag 354/2009, en ny rubrik och till 22 § en ny rubrik som följer:

Lag

om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder

1 kap.

Riksmedlare, medlare och medlingsnämnd

1 §

Syfte och tillämpningsområde

För främjande av fungerande arbetsmarknader och för medling i arbetstvister finns det en tjänst som riksmedlare. Dessutom kan det förordnas ett behövligt antal medlare med uppgiften som bisyssla. Bestämmelser om utnämning av riksmedlare, förordnande av ställföreträdare för riksmedlaren och behörighetsvillkoren för riksmedlaren samt om för-

ordnande av medlare, villkoren för att bli förordnad till medlare och medlarnas mandatperiod utfärdas genom förordning av statsrådet.

För en viss medlingsuppgift kan en medlingsnämnd tillsättas. Bestämmelser om tillsättande av en medlingsnämnd och biträdande av den utfärdas genom förordning av statsrådet.

I denna lag föreskrivs det både om medling i arbetstvister och om villkoren för vissa stridsåtgärder.

3 §

Riksmedlarens uppgifter

Riksmedlarens byrå finns vid arbets- och näringsministeriet. Riksmedlaren är chef för byrån. Bestämmelser om utnämning och anställning av personal vid riksmedlarens byrå utfärdas genom förordning av statsrådet.

Riksmedlaren ska

- 1) i samverkan med arbetsmarknadsorganisationerna sträva efter att främja relationerna mellan arbetsgivare samt arbetstagare och tjänstemän samt deras organisationer,
- 2) på begäran av parterna vara ordförande vid förhandlingar om åstadkommande av arbets- eller tjänstekollektivavtal eller förordna en medlare till ordförande vid förhandlingarna,
- 3) sörja för medlingen i arbetstvister i hela landet och vid behov förordna en medlare att sköta en viss medlingsuppgift antingen självständigt eller som biträde för riksmedlare,
- 4) utföra de övriga uppgifter som statsrådet ålägger riksmedlaren.

5 §

Medlarnas uppgifter

En medlare ska utföra de uppgifter som riksmedlaren ålägger medlaren i enlighet med 3 §.

6 §

Jäv för medlare

I fråga om jäv för medlare gäller vad som föreskrivs om domarjäv.

2 kap.

Verkställande av arbetsinställelse samt villkor för vissa stridsåtgärder

7 §

Meddelande om arbetsinställelse

Arbetsinställelse eller en utvidgning av en sådan får inte inledas eller en arbetsinställelse eller utvidgning verkställas med anledning av en uppkommen arbetstvist, om inte riksmedlarens byrå och motparten senast två veckor dessförinnan lämnats ett skriftligt meddelande, i vilket orsakerna till den planerade arbetsinställelsen eller utvidgningen av arbetsinställelsen, tidpunkten för när arbetsinställelsen börjar samt dess omfattning anges. Den som lämnar meddelandet får endast med motpartens samtycke framskjuta inledandet av en planerad arbetskonflikt eller utvidgandet av en sådan till en senare tidpunkt eller begränsa den utöver vad som nämns i meddelandet.

En i form av arbetsinställelse ordnad sympatiaktion eller politisk stridsåtgärd, eller en utvidgning av en sådan, får inte inledas, om inte den som ordnar arbetsinställelsen senast

sju dagar före tidpunkten för arbetsinställelsens eller utvidgningens början skriftligen har meddelat de uppgifter som avses i 1 mom. till riksmedlarens byrå samt till motparten i kollektivavtalet, om fredsplikt råder, samt när det är fråga om en sympatiaktion och oberoende av fredsplikt, dessutom till den arbetsgivare som är föremål för sympatiaktionen. Den som lämnat meddelandet får framskjuta eller begränsa arbetskonflikten eller den politiska stridsåtgärden på det sätt som avses i 1 mom. endast med samtycke av den arbetsgivare eller arbetstagarförening till vilken meddelandet om arbetskonflikten eller den politiska stridsåtgärden lämnades.

8 §

Framskjutande av arbetsinställelse

Anses en på grund av en arbetstvist planerad arbetsinställelse eller utvidgning av en sådan med hänsyn till sin omfattning eller arbetsområdets art beröra samhällets livsviktiga funktioner eller avsevärt skada ett allmänt intresse, kan arbets- och näringsministeriet på framställning av medlaren eller medlingsnämnden, i syfte att reservera tillräckligt lång tid för medling, förbjuda inledandet eller verkställandet av den planerade arbetsinställelsen eller utvidgningen för högst 14 dygn räknat från den angivna tidpunkten för arbetskonfliktens början. Då det är fråga om en tvist som gäller tjänstemäns anställningsvillkor, kan ministeriet på framställning av medlaren eller medlingsnämnden av särskilda skäl förbjuda arbetskonflikten för ytterligare högst sju dygn. Förbudet ska delges parterna senast tre dygn före den tidpunkt då den planerade arbetskonflikten inleds eller, i det sistnämnda fallet, före utgången av förbudstiden.

En part får inte utan motpartens medgivande inleda en planerad arbetsinställelse eller börja utvidga eller verkställa en sådan senare än inom tre dygn efter det tiden för förbudet gått till ända. Tidpunkten för när en arbetskonflikt börjar ska alltid delges medlaren och motparten senast tre dygn innan förbudet upphör att gälla.

8 a §

Begränsning avseende sympatiaktioner

När fredsplikt inte råder får en arbetskonflikt som stöder krav framställda i en annan arbetstvist (*sympatiaktion*) inte verkställas om den arbetskonflikt som stöds har något annat syfte än kollektivavtal och sympatiaktionen ska anses vara oproportionerlig på det sätt som avses i 2 eller 3 mom.

En sympatiaktion ska anses vara oproportionerlig om

1) arbetsgivarens service- eller produktionsverksamhet begränsas i större utsträckning än i fråga om den verksamhet som betjänar eller gynnar den arbetsgivare som omfattas av huvudtvisten, och

2) begränsandet orsakar den arbetsgivare vars arbetstagare deltar i sympatiaktionen, eller dennes avtalspartner sådana skadliga följder som med beaktande av omständigheterna inte kan anses vara skäliga.

Om en sympatiaktion genomförs för att visa stöd utan att den har någon direkt inverkan på verksamheten hos den arbetsgivare som omfattas av huvudtvisten, får sympatiaktionen inte orsaka oproportionerliga skadliga följder i förhållande till huvudtvisten.

Bestämmelser om sympatiaktioner medan fredsplikt råder finns i 8 a § i lagen om kollektivavtal (436/1946).

8 b §

Stridsåtgärd riktad mot politiskt beslutsfattande

Med *politisk stridsåtgärd* avses en stridsåtgärd som syftar till att påverka överstatligt, riksomfattande, regionalt eller lokalt politiskt beslutsfattande.

En politisk stridsåtgärd som verkställs i form av arbetsinställelse får inte fortsätta efter att 24 timmar har förflutit från det att arbetsinställelsen inleddes. Dessutom ska arbetsinställelsen ordnas så att det inte uppstår störningar för produktionsverksamheten före eller efter arbetsinställelsen, om sådana störningar skäligen kan undvikas med de medel som den som verkställer arbetsinställelsen har till sitt förfogande. Denna skyldighet hindrar dock inte att en politisk arbetsinställelse verkställs.

En politisk stridsåtgärd som verkställs i annan form än arbetsinställelse får pågå i högst två veckor.

En politisk stridsåtgärd får inte verkställas om den verkställande föreningen inom 12 månader de facto fortsätter en politisk stridsåtgärd som den tidigare ordnat för att nå samma mål.

Bestämmelser om politiska stridsåtgärder medan fredsplikt råder finns i 8 b § i lagen om kollektivavtal.

8 c §

Konflikträtt i tjänsteförhållande

Bestämmelserna i 7 § 2 mom. samt i 8 a och 8 b § tillämpas inte i tjänsteförhållande. Bestämmelser om konflikträtt i tjänsteförhållande finns i 8 § i lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970), 8 § i lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal (669/1970), 50 § i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003), 45 § i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) och 8 § i lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal (968/1974).

3 kap.

Medlingsåtgärder

9 §

Hur medling inleds

Efter att ha mottagit det meddelande som förutsätts i 7 § ska riksmedlaren eller en medlare som denne förordnat utan dröjsmål vidta sådana åtgärder som medlaren finner ändamålsenliga för medling i tvisten. Även annars då riksmedlaren fått kännedom om en arbetstvist som äventyrar arbetsfreden, får riksmedlaren vidta de åtgärder som ärendet kräver.

9 a §

Frivillig medling

Utöver det som föreskrivs i 9 § kan riksmedlaren eller en av denne förordnad medlare på begäran av en part eller parterna i en arbetstvist inleda frivillig medling, om samtliga parter samtycker till detta.

Medlaren ska utan dröjsmål delge de parter som inte har begärt medling den begäran som avses i 1 mom. Parterna ska tillfrågas om samtycke till att ett medlingsförfarande inleds och ges tillfälle att avge en skriftlig utsaga med anledning av begäran.

Medlaren ska utifrån parternas begäran och utsagor överväga om ett medlingsförfarande ska inledas.

Vid frivillig medling iakttas dessutom, med undantag för det som föreskrivs i 10 § 3 mom., vad som i 10–12 § föreskrivs om medlingsåtgärder.

10 §

Medlingsförfarande

Medlaren ska, då medlaren anser det vara ändamålsenligt, eller då en part begär det, eller då medlaren har beslutat att inleda frivillig medling enligt 9 a § och parterna har samtyckt till detta, kalla parterna till förhandlingar. Vid förhandlingarna är medlaren ordförande och bestämmer på vilket sätt och i vilken ordning tvistepunkterna ska behandlas.

En part ska infinna sig till förhandlingar som bestämts av en medlare eller sända en företrädare till förhandlingarna samt inom en av medlaren utsatt skälig tid innan förhandlingarna inleds lämna medlaren en skriftlig redogörelse för föremålet för tvisten, tvistens innehåll, de yrkanden som parten framställt i ärendet samt övriga uppgifter som behövs enligt medlaren. Parten kan ställa som villkor att de uppgifter som lämnats inte får röjas för andra utan partens tillstånd.

Innan förhandlingarna inleds eller medan de pågår kan medlaren underställa parternas prövning, huruvida inte tidpunkten för inledandet av den planerade arbetskonflikten borde skjutas upp tills resultatet av medlingen framgått.

Medlaren kan avsluta den frivilliga medling som avses i 9 a §, om det vid förhandlingarna framkommer att det inte finns förutsättningar för uppgörelse.

Den frivilliga medlingen avslutas, om en part i arbetstvisten lämnar ett skriftligt meddelande enligt 7 § om att en arbetsinställelse ska verkställas.

11 §

Uppgörelse

Vid fullgörandet av sina medlingsuppgifter ska medlaren, efter att grundligt ha satt sig in i tvisten och på dess bedömande väsentligen inverkan omständigheter samt parternas fordringar, söka förmå parterna att noggrant fastställa tvistepunkterna och inskränka dessa till det minsta möjliga samt eftersträva uppgörelse parterna emellan närmast på grundvalen av deras egna förslag och anbud, i vilka medlaren ska föreslå sådana eftergifter och jämkningar, som ändamålsenlighet och skälighet synas kräva.

12 §

Hörande vid medling

I samband med medling kan medlaren på eget initiativ höra sakkunniga eller andra för erhållande av uppgifter behövliga personer; och åt dem ska av statens medel betalas sådan ersättning som medlaren prövar skälig, om de begär sådan.

13 §

Förslag till uppgörelse och avbrytande av medling

Lyckas inte medlaren genom förhandlingar eller på annat sätt bilägga tvisten, kan medlaren lägga fram ett skriftligt förslag till uppgörelse för parterna med uppmaning till dem att inom en kort, av medlaren utsatt tid godkänna förslaget. Förslaget får inte utan medlarens samtycke offentliggöras innan medlingen genomdrivits eller avbrutits.

Godkänner inte parterna förslaget till uppgörelse, ska medlaren pröva huruvida medlingen bör fortsättas eller avbrytas.

Finner medlaren att förutsättningar för framläggande av ett i 1 mom. nämnt förslag till uppgörelse inte finns, kan medlaren avbryta medlingen.

14 §

Protokollförande av villkoren för uppgörelsen

Åstadkoms uppgörelse ska villkoren för uppgörelsen antecknas i medlarens protokoll.

15 §

Medling eller avgörande i särskilt organ

Har parterna för medling i eller avgörande av en arbetstvist tillsatt ett särskilt organ, ska parterna meddela detta till riksmedlarens byrå. I en sådan tvist får medling inte företas om inte organet handlagt ärendet utan resultat eller den slutsatsen kan dras i ärendet att organet inte kommer att sköta sitt uppdrag eller ha framgång i det.

16 §

Tvistemål

Denna lag tillämpas inte på en sådan tvist om arbets- eller tjänstekollektivavtal vars handläggning ankommer på arbetsdomstolen eller som enligt avtal ska avgöras av skiljemän, med undantag för tvister som är föremål för frivillig medling enligt 9 a §. En medlare som erhållit utredning om att denna lag enligt det som föreskrivs ovan i denna paragraf inte tillämpas på tvisten ska underrätta parterna om detta.

17 §

Straffbestämmelser

Den som bryter mot ett förbud som anges i 7 § eller 8 § 2 mom. eller som meddelats enligt 8 § 1 mom. ska för *brott mot lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vis-sa stridsåtgärder* dömas till böter.

18 §

Sekretess

En medlare får inte olovligen röja en företagshemlighet som medlaren har fått kännedom om i sin tjänst eller i sitt uppdrag, eller en omständighet som har delgivits medlaren på ett villkor som nämns i 10 § 2 mom.

18 a §

Kompensation

En arbetstagarförening eller arbetsgivarförening som verkställer en arbetskonflikt i strid med 8 a eller politisk stridsåtgärd i strid med 8 b § ska i stället för skadestånd betala kompensation. Kompensationsbeloppet ska vara minst 10 000 och högst 150 000 euro.

Rätt att yrka på kompensation har den arbetsgivare eller arbetstagare som blivit föremål för arbetskonflikten eller den politiska stridsåtgärden. Om det finns flera parter som yrkat

på kompensation på basis av samma arbetskonflikt eller politiska stridsåtgärd, ska det totala utdömda kompensationsbeloppet vara minst 10 000 och högst 150 000 euro.

När storleken på kompensationen bestäms ska hänsyn tas till alla framkomna omständigheter, såsom skadans storlek, graden av skuld, den anledning till överträdelsen som den andra parten möjligen givit och föreningens eller företagets storlek. Om det finns särskilda skäl kan kompensationsbeloppet sättas ned eller behöver kompensation inte alls dömas ut.

Talan om kompensation ska väckas vid den tingsrätt inom vars domkrets svaranden har sin hemvist.

Rätten till kompensation förfaller, om talan inte väcks inom sex månader från utgången av den kalendermånad under vilken rätten till kompensation uppkom.

Bestämmelser om kompensation medan fredsplikt råder finns i lagen om kollektivavtal.

18 b §

Justering av kompensationsbelopp

Den i 18 a § 1 mom. avsedda compensationens minimi- och maximibelopp ska justeras i enlighet med förändringen i penningvärdet treårsvis genom förordning av statsrådet.

19 §

Handräckning

Myndigheter är skyldiga att vid behov lämna en medlare den handräckning medlaren begär för utförande av uppdrag enligt denna lag.

20 §

Arvoden, kostnader och avgiftsfrihet för vissa handlingar

Arvodena till medlarna samt till ordföranden och ledamöterna i en medlingsnämnd samt övriga kostnader för medlingsverksamheten betalas av statsmedel i enlighet med de arvodesgrunder som arbets- och näringsministeriet bestämt.

Inga avgifter tas ut för de handlingar och expeditioner som utfärdas av medlare.

22 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 18 maj 2024.

Sådana bestämmelser i ett kollektivavtal som ingåtts före ikraftträdandet av denna lag och som avviker från vad som föreskrivs i 7 § 2 mom. tillämpas tills kollektivavtalet upphör att gälla.

Denna lag tillämpas inte på en sympatiaktion som har inletts eller som har anmälts till arbetsgivaren innan denna lag träder i kraft.

På en politisk stridsåtgärd som har inletts innan denna lag träder i kraft och som pågår när lagen träder i kraft tillämpas bestämmelserna i denna lag. Den politiska stridsåtgärden anses då ha inletts när denna lag träder i kraft.

247/2024

Helsingfors den 17 maj 2024

Republikens President
Alexander Stubb

Arbetsminister Arto Satonen